

души) и 1971 г. (около 10000 души) по специалната спогодба между България и Турция (Стефанов и кол., 1974, с. 192).

Периодът 1970-1989 г. се отличава с относителна стабилност по отношение на демографските процеси. Страната е навлязла във втория демографски преход. Раждаемостта и смъртността спадат, населението е от затворен тип, което при равни други условия благоприятства остаряването му.

След 1989 г. социално-икономическата ситуация в страната се промени и това се отрази върху демографските процеси. Кризата, в която изпадна страната, даде допълнителен тласък в намалението на раждаемостта и през 1997 г. бе регистрирано най-ниското равнище до този момент - 7.7%. За 1999 г. то също е много ниско - едва 8.8%. По този показател България заедно с Русия и Чехия формират групата на страните с най-ниска раждаемост в Европа. Тенденцията на понижение на смъртността до 1960 г., когато бе достигнато ниво 8.1%, се смени с нарастване и през 1999 г. общата смъртност е 13.6% (11.1% в градовете и 18.9% в селата). Подобна е ситуацията и с детската смъртност - 14.6% общо за страната, 13.4% в градовете и 17.6% в селата. Очевиден е фактът, че развитието на демографските процеси у нас през последното десетилетие е противоречиво и тяхното отражение върху остаряването на населението е нееднозначно.

Върху изменението на възрастовата структура съществено се отрази изселването на българските турци през 1989 г. и последвалата емиграция на българи в САЩ, Канада и редица страни от света. По оценка на НСИ общият брой на емигриралите през 1989 г. е около 300000 души, а през периода 1990-1999 г. ежегодно емигрират около 45000. В преобладаващата си част това са хора в трудоспособна възраст, което допълнително утежнява проблемите, създавани от остаряването на населението.

Вследствие на бързо протичащия процес на остаряване България е сред първите десет държави в света с най-голям относителен дял на население на възраст над 60 години. Пред нас са само Италия, Гърция, Германия, Япония, Швеция и Белгия (United Nations..., 1999). През 1999 г. дялът на възрастните от цялото население вече е 21.7% и в близките години вероятно ще се придвижим на по-предна позиция.

Въпросът за остаряването на населението е бил на второ място в дневния ред на срещата на Осемте в Денвър, която се състоя през юни 1997 г. В заключителното комюнике от 22 юни е отделено специално място на възможностите и предизвикателствата на остаряването на населението. Посочва се, че „нарастването на продължителността на живота и подобреното здраве на старите хора са двете главни постижения на този век“ (Denver Summit..., 1997, с. г.). На тази среща е дискутирана идеята за „активно остаряване“, което означава наличие на желание и възможност на много от старите хора да продължат да работят или да вземат